

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

Tit. XVIII. De officio & potestate Judicis delegati.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

bus Ecclesiarum Cathedralium majoribus, quæ per electionem conferuntur, abstinere oportet Legatum etiam de latere, *cap. penult. od in 6*, sicut & à translatione Episcoporum, ab unione & divisione Episcopatum, *c. 2, e. 4, eod. in 6*.

§. 6. Collatio beneficii Ecclesiastici per Legatum vel alium Ordinarium facta habenti aliud beneficium, an valeat.

Sanè si Legatus Sedis Apostolicæ illi conferat beneficium, qui aliud obtinet beneficium, nullâ ejus mentione factâ, nullius momenti est collatio, *c. fin. eod. in 6, cap. 2, De offic. ord. in Clem.* cum & idem obtineat in collatione S. Pontificis, *cap. Si motu proprio 23, De præben. lib. 6*, licet diversam sit in aliis collatoribus inferioribus, *d. cap. 2, in*

Clem. vido inf. de consec. præb. §. illud cum seqq.

§. 7. De causa specialiter mandata alteri, aut ad S. Pontificem remissa per Legatum.

Neque potest Legatus causam specialiter à S. Pontifice alteri demandatam ad suam notionem trahere, *c. 2, Ext. hoc tit. ubi & ratio redditur*, neque etiam de ea cognoscere, quam remisit ad S. Pontificem; *c. 5, Ext. eod. ubi & ratio*.

NOTATIO in Tit. 17.

a. Nisi quædam Legatis missis permissum sit, absolute subditos in Provincia, *cap. 9. & ibi laicus Panorm. Ext. eod. Ideoque in textu additum est*, Non æquè.

DE OFFICIO ET POTESTATE IUDICIS DELEGATI.

TITULUS XVIII.

§. Iudices delegati qui?

Solent & interdum Summi Pontifices, alique Episcopi & Legati Sedis Apostolicæ, cum ordinariam jurisdictionem habeant, (Nam ordinarii omnes recte causas delegant, *l. Mores 5, D. De jurisdic.*) causas ad forum suum spectantes aliis delegare, id est, demandare, qui vice suâ eas cognoscant vel dirimant: qui & idcirco delegati Iudices dicuntur, *1000 tit. Ext. & in 6, De off. & potest. jud. deleg.* Quod autem Legati Sedis Apostolicæ ordinarii sint & causas delegare possint, probat textus in *c. 2, De offic. legati in 6, juncto c. fin. Ext. hoc nostro tit. & c. unico eod. in Clement.*

§. 2. Causa simpliciter delegata quæ veniant.

Hic igitur, licet simpliciter causæ delegatio facta sit, possunt nihilominus & citare partes, & coercere contumaces, & recipere testes, aliaque perficere, quæ ad expeditionem causæ pertinent, cum & hæc tacitè delegatione contineantur, *cap. Præterea 5, cap. Prudentiam 21, §. penult. Ext. h. tit.* Cuius jurisdictionis, inquit eleganter I. C. Labolenus, data est, ea quoque concessa esse videntur, sine quibus jurisdictionis explicari non potest, *l. 2, D. De jurisd. om. jud.*

§. 3. Omnes actus judiciales sigillatim vel conjunctim demandari possunt.

Non minus tamen rectè omnes actus judiciales expressè demandantur, siue conjunctim siue

sigillatim, *c. 7, De off. ord. in 6, c. 4, hoc tit. in 6. Super questionum 27, c. Pastoralis 28, §. 1, c. Cum te 8, Ext. eod. ad eod. & executio rei judicæ, d. c. Pastoralis §. quia verò, cap. 5, Ext. De sent. & re jud. l. 6, & l. 8, C. De execut. rei jud. licet aliud ianere videatur Justiniani constitutio, Novell. 60, Vt defuncti seu funera §. illud, Auth. Adhac C. De jud. cuius mentio fit in d. cap. Super questionum §. intensionis.*

§. 4. An qua meri Imperii sunt delegari possint?

Hinc quæsitum est, An ea, quæ meri Imperii sunt, hoc est, quæ concernunt publicorum iudiciorum cognitionem vel coercionem, *l. 1, D. De off. ejus & l. Solet 6, D. De offic. præcons. possint alteri delegari? Si jus Civile consulamus, negandum quidem videretur, per textum in l. 1, De off. ejus in §. illud Novell. 128, de collationib. at aliud jure Canonico receptum est, quo permittitur Episcopis, aliisque Prælati & Clericis, jurisdictionem temporalem habentibus, mandare laico criminum cognitionem & coercionem, ne si per se exercent, irregularitatis notam incurrant, *cap. fin. Ne clerici vel monachi lib. 6.**

§. 5. Una vel etiam plures res, uni vel pluribus rectè delegantur.

Præterea non tantum una, sed & plures simul causæ, imò & universitas causarum, id est, omnis jurisdictionis à iudice Ordinario rectè demandatur, *qui*

uni vel pluribus, *passim toto h. tit. noſt. Ext. & in 6, & l. Solus 16, D. De iurisdic. c. Cum Episcopus 7, De offic. ord. in 6.*

§. 6. De variis formulis delegationis.

Ita tamen, ut in pluribus delegatis diligens formulæ delegationis habeatur ratio: si enim tribus v. g. simpliciter delegatio facta sit, omnes convenire necesse est; ac proinde si unus eorum rebus humanis exemptus, aut aliter abſens fuerit, reliqui in eadem causa procedere non poterunt, *c. Causam matrimonii 16, Ext. eod. l. Vno ex tribus D. De re iudic. Sin adjecta hac clausulâ, Quod si omnes interesse non possint, alii nihilominus in causa procedant; duo præſentes ita demum procedent, si de impedimento tertii per certum nuntium, aut aliter legitime constiterit; neque intererit, hoc impedimentum juris, an facti sit. Juris, ut quia tertius ille vel servus, vel infamis, vel excommunicatus est, vel aliter à jure prohibetur: Facti, puta, quia mortuus, infirmus, aut aliâ necessitate præpeditus causæ adesse non potest, *c. Prudentiam 21, circa princ. Ext. eod. iuncto c. Suscitatus 13, De rescript. l. Cum prator 12, § non autem D. De iudic. vide & Hostien. in Summa huius tit. §. 3. Quod & eod. productum est, ut etiam is, qui non vult interesse, cum aliàs possit, eadem clausulâ contineatur; quod attinet ad consolidandam aliorum iurisdictionem, *d. c. Prudentiam §. adiciamus. Ubi verò formula delegationis hoc modo concepta est, ut omnes aut duo, vel unus eorum procedat, cuius delegatorum potestas facta intelligitur in solidum, ita ut inter eos præventioni locus sit; neque alii ulterius cœptæ ab alio causæ se immiscere possint: nisi is, qui prævenit, infirmitate aut alia iusta ex causa impediatur, aut nolle eam prosequi, *c. Cum plures 8, eod. tit. lib. 6.****

§. 7. Differentia inter delegatos à Summo Pontifice, & ab alio Ordinario.

Mud discriminis est inter delegatos à S. Pontifice, & ab alio ordinario iudice, quòd illi subdelegare possint sive extraneo, sive adjecto sibi delegato; cum hanc potestatem à jure habeant, *cap. Pastoralis 28, Ext. eod. l. A iudice 5, C. De iudic. Delegati verò ab alio Ordinario non item, l. Mandatum 5, D. De offic. eius cui mand. l. More 5, cum l. seq. D. De iurisdic. nisi cui universa iurisdictione mandata est. Quâ specie & hic sublegare poterit, *l. Cum prator 12, §. ita quoque D. De iud. l. 1, §. 1, D. Quis & quo appell. Adde Glof. & Bart. ad d. l. More.**

§. 4. Delegati à S. Pontifice quibus casibus subdelegare non possunt.

Sed quid, si delegato Sedis Apostolicæ mandatum sit, ut personaliter ipse negotium exequatur? Adhuc subdelegationi locus erit. dummodò partes consentiant; præterquam si inquisitionem fieri, vel Ecclesiis de Prælaris, vel aliis ministris provideri, mandatum sit; cum in his omnibus casibus industria & fides personæ spectata & electa videatur, *c. fin. §. 1, Ext. hoc tit. c. Is cui 12, eod. in 6, Idem est, si mandatum sit nudum ministerium, puta, ut excommunicet, absolvat, dispense, aut simile quid; salvâ tamen hac in re Legatorum Sedis Apostolicæ auctoritate, *d. c. fin. §. fin. Res quoque graviores, quæ magis præſentiam delegati desiderant, per subdelegatum solum explicari non possunt, cap. 3, Ext. eod. Vide Decium ibid.**

§. 9. Altera differentia delegatorum S. Pontificis & aliorum.

Alterum discrimen est, quòd Delegati S. Pontificis possint sententiam suam exequi intra annum, *cap. Quaranti 26, Ext. eod. vel etiam ordinario iudici eam exequendam demandare; qui & cogetur eam exequi, licet sciat injustam esse; nisi efficere possit apud delegatum, ut hoc onere liberetur, *cap. Pastoralis 28, §. quia verò eod. Secus est in delegatis ab ordinario, quorum officium cum lata sententia exspirat, executio in ipsum Ordinarium rejicitur, l. A Divo Pio 11, in princ. D. De re iud. c. 4, & ibi latius Ext. De foro compet.**

§. 10. Tertia differentia delegatorum.

Tertium discrimen est, quòd et si ab Episcopo, Clericus etiam simplex, iudex dari possit, *cap. Cum Episcopus 7, De offic. ord. in 6, Glof. ad c. Statutum, in verb. Sedes Apostolica, De rescript. in 6, modò hic vigesimum annum peregerit, cap. Cum vigesimum 51, Ext. hoc tit. & nullo alio jure prohibeatur, de quo supra eod. in §. ita tamen 6, aliud tamen est in S. Pontifice & legato Sedis Apostolicæ, qui non aliis ex præscripto juris causas delegant, quàm Clericis in dignitate vel personatu constitutis, vel Ecclesiarum Cathedralium Canonicis, *cap. Statutum 11, De rescript. in 6, vel Prioribus Conventualibus, vel Episcoporum Officialibus principalibus, non foraneis, cap. 2, De rescript. in Clement. prout Bonifaciana constitutione latius continetur, in d. c. Statutum Cui tamen, ne fraus fiat propter malitiosam petentium suggestionem, aut error committatur ob locorum intervallum,**

prudenter additum est ex decreto Concilii Tridentini; ut in singulis Synodis Provincialibus aut Diocesanis, quatuor personæ, aut etiam plures conformes eidem constitutioni Bonifacianæ, & alioquin ad id idoneæ, designentur, quibus præter Ordinarios locorum, causæ Ecclesiasticæ ac spirituales, & ad forum Ecclesiasticum pertinentes à Sede Apostolica, & ejus Legato demandari possint: ita ut si aliquem ex designatis interim mori contigerit, Ordinarius loci cum consilio Capituli in demortui locum alium substituat, usque ad futuram Provinciale, aut Diocesanam Synodum. Quæ designatione facta (quæ statim ab Episcopo transmittenda est ad S. Pontificem) aliorum judicium delegationes, si quæ factæ fuerint, ut subreptitiæ censentur, Conc. Trid. sess. 4. §. cap. 10, de reform.

§. 11. Delegatorum jurisdicção quibus modis expires.

Exspirat verò delegatorum jurisdicção variis modis; Aut sententia lata, sive finito negotio, c. Si literis 9, c. Venerabili 37, Ex. h. tit. l. iudex 55, D. De judic. juncto §. alterum 5, sup. eod. Ubi discrimen observa quoad executionem, inter delegatos S. Pontificis & aliorum: aut re integra morte delegantis, c. Gratum 20, c. Licet 30, Ext. eod. l. Et quia 6 D. De jurisdic. om. ind. vel delegati, c. Vno 41, Ext. eod. nisi sub nomine dignitatis delegatio facta sit, c. Quoniam Abbas 14, & ibi latius Dd. Ext. eod. aut revocatione mandati, l. Iudicium solvitur D. De judic. aut elapso termino ad decidendam causam præstituto; nisi hic terminus consensu partium prorogatus fuerit, c. 4, Ext. hoc tit. nostro. Item revocatur per posteriorem delegationem ab adversario impetratam, facta tamen mentione prioris delegationis, c. Caserum 3, Ext. De rescript. Vide latus Glof. & Dd. ad c. In literis.

§. 12. De delegatis à jure constitutis.

Atque hæc de Delegatis ab homine (ut ita lo-

quar) constitutis. Sunt enim & Delegati juris, hoc, qui à jure delegatam jurisdictionem habent, sicut Episcopi pluribus casibus, reservatis alioqui Sedi Apostolicæ, præsertim in Ecclesiis & monasteriis exempta, eorumque personis: quibus ipsi, auctoritate Canonum, tamquam Delegati Sedis Apostolicæ nonnumquam procedunt, absque ullo alio mandato: ut multis locis videre est in Decretalibus, & in decretis Concilii Trident. Vide tex. in c. Irrefragabili 1, §. ceterum Ext. De off. jud. ord. c. Ad abolendam 9, in fin. Ext. De hæret. unico De clericis agrot. in 6, & Concil. Trid. pluribus locis, Sess. 5, c. 2, de reform. Sess. 4, cap. 4, de reform. Sess. 21, cap. 6, & 8, de reform. Sess. 22, in decreto de observandis & evitandis in celeb. & c. 8, de reform. Sess. 24 c. 9, 10, cap. 11, & 14, de reform. Sess. 25, cap. 5, 8, & 9, de regularib. tum aliibi.

NOTATIO in Tit. 18.

a De Iustiniani constitutione, in §. illud Novell. 60, ut defuncti seu funera & c. & in Auth. Ad hæc C. De jud. variè sentiunt Interpretes, sicut videre est apud Salicetum ad d. Auth. Sed placet Barolo & Iosani ibid. Ultramontanorum sententia; quod dicti i. x. non de delegato loquantur sed de Assessoribus, ut per hos quidem processus causa expediri possit, verum non omnino absque iudice: cum coram eo lis contestanda, audienda causa non solum in medio, sed & in fine omnia, qua in iudicio agitata fuerunt; denique ab eodem sententia ferenda, & appellatio recipienda sit. Atque hæc interpretatio, quæ verior videtur, arripit quoque Panormitano, ad c. Super quæstionum num. 16, Ext. De off. & potest. jud. deleg.

b In his enim duobus, in cognitione scilicet & coercionem criminum publicorum, consistit merum imperium, l. 1, D. De offic. ejus & l. Soler 6, D. De off. Proconf. Nam quod attinet ad l. 3, ff. De jurisdic. ibi non tam definitur merum imperium, quam allato exemplo declaratur: licet sint qui aliter sentiant.

DE OFFICIO ARCHIDIACONI.

TITULUS XIX.

Archidiaconus, Latine Princeps Diaconorum dicitur. His etenim imperat; nec non Archipresbyteris, aliisque Clericis, quorum Ecclesiarum curam & ipse agit, eaque, quæ corrigenda sunt, corrigit, nisi majoris sint

momenti, ut ad Episcopum referri debeant. Item examinat promovendos ad sacros Ordines & ad beneficia, quos & corporaliter instituit, c. Ad hæc & passim Ext. h. tit. can. 1, §. Archidiaconus & §. Archipresbyter dist. 25, can. Diaconi dist. 93, ut hinc merito